

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ГАВРИШ Н. В. —
завідувач кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту Київського
університету імені Бориса Грінченка,
головний науковий співробітник
лабораторії дошкільного виховання
Інституту проблем виховання
НАПН України, д-р пед. наук,
професор, шеф-редактор журналу
«Методична скарбничка вихователя»

ЛАДИВІР С. О. —
провідний науковий співробітник
лабораторії психології дошкільника
Інституту психології імені Г. С. Костюка
НАПН України, канд. психол. наук

ЛИСЕНКО Н. І. —
директор з контенту Цифрового
видавництва МЦФЕР

ПАНАСЮК Т. В. —
начальник відділу дошкільної освіти
департаменту загальної середньої
та дошкільної освіти Міністерства освіти
і науки України

САВІНОВА Н. В. —
шеф-редактор методичних видань
напряму «МЦФЕР: Освіта» Цифрового
видавництва МЦФЕР

СКОРИК О. О. —
головний редактор журналів
«Методична скарбничка вихователя»
та «Вихователь-методист дошкільного
закладу»

ЕКСПЕРТНА РАДА

БЕЗСОЛОВА О. К. —
завідувач дошкільного навчального
закладу № 67 «Сонячний»,
м. Краматорськ, Донецька обл.

КІНДРАТІ І. Р. —
вихователь-методист Рівненського
навчально-виховного комплексу № 1;
старший викладач кафедри педагогіки
та психології (дошкільної і корекційної)
Рівненського державного гуманітарного
університету

Київ
«МЦФЕР-Україна»
2016

ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА
ВИХОВАТЕЛЯ

№ 3
БЕРЕЗЕНЬ
2016

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Любі друзі!

Уявіть, що однієї миті всі ми, українці, почали спілкуватися різними мовами, як у біблійній легенді про будівництво Вавилонської вежі. Мабуть, таку ситуацію в сучасному суспільстві без перебільшення можна було б назвати катастрофічною, адже як ми змогли б порозумітися одне з одним. На щастя, ця «єдина справжня розкіш», як називав спілкування французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері, доступна для кожного з нас. Та чи сповна ми нею користуємося?

Поринання у віртуальний світ, засилля численних гаджетів та шалений темп життя — це далеко не повний перелік чинників, що позбавляють нас живого спілкування одне з одним. А оскільки діти беруть приклад з нас, то й вони не розуміють всіх переваг безпосереднього спілкування між людьми.

Доктор психологічних наук Юлія Гіппенрейтер наводить таке промовисте порівняння: «Ви записали дитину до школи з вивчення іноземної мови, возите відпочивати на море і вважаєте себе чудовими батьками? Але ж найголовніше у вихованні дитини — те, як ви з нею спілкуєтеся». Слід неодмінно донести цю думку до батьків.

Спілкування не обмежується взаємодією лише між людьми. У дещо інший спосіб, але ми також спілкуємося зі світом природи, предметів та мистецтва. Тож березневе число журналу присвячене спілкуванню в найрізноманітніших його проявах.

Яка іграшка якнайліпше допомагає дітям познайомитися одне з одним та може чудово їх згуртувати? Звісно, це м'яч — найулюбленіший товариш дитини. Саме його ми обрали як знаковий предмет для цього числа журналу. Численні рухливі й дидактичні ігри та вправи з м'ячем годі й перераховувати. Деякі з них описуємо на картках картотеки. Утім певні, що у вашому арсеналі теж є чимало цікавих форм роботи з м'ячем.

Любі жінки! Приєднуємося до численних вітань зі світлим святом 8 Березня. Бажаємо вам щедрої долі та Божої благодаті на довгі роки. Будьте щасливі щодня й випромінюйте своє щастя на всіх навколо!

З повагою
головний редактор

О. Скорик

Олеся Скорик

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА ВИХОВАТЕЛЯ
ЩОМІСЯЧНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЖУРНАЛ

№ 3, березень 2016
Виходить із січня 2014 року

Видається за інформаційної підтримки
Міністерства освіти і науки України

0 44 586 56 06
0 800 212 012 (callback)
redrada.com.ua
shop.mcfcr.com.ua

Засновник і видавець
ТОВ «Міжнародний центр фінансово-
економічного розвитку — Україна»
www.mcfcr.ua

Генеральний директор
Артем Тепляков
aTerpyakov@mcfcr.ua

Директор з контенту
Наталія Лисенко
nLysenko@mcfcr.ua

Керівник напрямку «МЦФЕР: Освіта»
Лариса Ільченко
ilchenko@mcfcr.ua

Шеф-редактор методичних видань
Наталія Савінова
nSavinova@mcfcr.ua

Шеф-редактор
Наталія Гавриш

Головний редактор,
відповідальний за випуск
Олеся Скорик
oSkorik@mcfcr.ua

Керівник Об'єднаної редакції
напряму «МЦФЕР: Освіта»
Яна Шевченко

Редактори
Марина Агєєва, Наталія Вишинська,
Сергій Плахотнюк, Анна Савченко, Тетяна Скороход

Дизайн та верстка
Юлія Карась, Тетяна Жуковська

Департамент освітніх програм
seminar@mcfcr.ua

Відділ реклами
reklama@mcfcr.ua

Відділ передплати
peredplata@mcfcr.ua

Менеджер з персоналу
sv@mcfcr.ua

Відділ доставки
dostavka@mcfcr.ua

Редакція не несе відповідальності
за зміст рекламних матеріалів.
Позиція редакції може не збігатися
з позицією автора.

Передрук матеріалів журналу
«Методична скарбничка вихователя», будь-яке
їх цитування, публікація їх анотованих оглядів
допускаються лише з письмового дозволу Видавця.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації:
серія KB № 19974-9774 Р від 13.06.2013

Підписано до друку 04.03.2016.
Формат 84 × 108 1/16. Папір офсетний.
Наклад 7200 прим. Замовлення № 1127

Поштова адреса редакції і видавця
МЦФЕР-Україна
вул. Євгена Сверстюка, 11-А, а/с 170, м. Київ, 02002
0 44 586 56 06, 0 800 212 012 (callback)

Надруковано в друкарні
ТОВ «Видавничий Будинок «Аванпостприм»:
вул. Сурикова, 3, корпус 3, Київ, 03035
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3843 від 22.07.2010

Журнал розповсюджується лише за передплатою,
яку можна оформити в редакції, усіх відділеннях
зв'язку та передплатних агентствах вашого міста.

Передплатні індекси у Каталогі видань України:

48396 — помісячна передплата
37847 — комплект «Зразковий дошкільний заклад»
86336 — комплект «Зразковий дошкільний заклад +
Expertus: дошкільний заклад»

© ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016

РВ
№

Спілкування

Рухлива вправа та ритуал

Мета:

- розвивати увагу, спостережливість, фізичну активність.

Рухлива вправа із дзвоником та хустинкою. Діти рухаються по груповому приміщенню. Почувши сигнал дзвоника, поданий вихователем, діти збираються у визначеному місці. Як ускладнення педагог пропонує дітям підходити до визначеного місця, якщо почули довгий/короткий сигнал дзвоника.

Вихователь бере в руки яскраву хустку. Замість сигналу дзвоника вихователь починає розмахувати хусткою над головою.

Ритуал «Естафета дружби». Діти стають кружка та передають одне одному сердечко чи будь-який інший предмет, супроводжуючи свої дії словами: «Ти хороший друг, тому що...».

Д
№

Спілкування

Досліди

Мета:

- розвивати спостережливість.

Спілкування людини з природою. Попередньо протягом кількох днів вихователь із дітьми спостерігають за рослинами та тваринами. **Обговорення:** Чи може людина зрозуміти, про що їй повідомляє квітка? Як рослина повідомляє, що їй хочеться пити? Як вона зміниться, коли нап'ється? Як можна зрозуміти, коли собака просить їсти? Як вона себе поводить? Як кішка просить, щоб її погладили?

Із мобільними телефонами. Четверо дітей утворюють дві пари. Одна пара безпосередньо спілкується між собою. Діти з другої пари повертаються одне до одного спиною і уявляють, що спілкуються телефоном. Решта дітей спостерігають, кожен обирає для себе один із видів спілкування та пояснює свою думку.

Д
№

Спілкування

Дослід «Людина і природа»

Мета:

- закріплювати уявлення про роль природи в житті людини і навпаки;
- розвивати асоціативне мислення.

Вихователь пропонує дітям перевірити, що відбувається зі створеною пірамідою, якщо витягти будь-який кубик з нижнього ярусу. Спочатку діти прибирають центральний кубик. Діти помічають, що піраміда стає менш стійкою і міцною, але ще тримається. Відтак діти прибирають ще один або кілька кубиків — піраміда-природа падає. А оскільки людину діти розміщувати нагорі піраміди, вона теж падає.

Висновок: Життя людини без природи і навпаки — природи без людини — неможливе. Людина єднається з природою, бо вона її частина.

ЛМВ
№

Спілкування

Логіко-математична вправа та математичний диктант

Мета:

- розвивати математичні здібності, вміння орієнтуватися у просторі.

Логіко-математична вправа «Дій за схемою». Вихователь попередньо дає завдання одному з дітей. Наприклад, «Від вказаного предмета рухатися 5 кроків прямо, повернути праворуч, зробити ще 4 кроки, підняти кубики і покласти на третю полицку знизу». Діти спостерігають за діями цієї дитини та здогадуються, яке завдання вона отримала.

Математичний диктант «Виконай команду». Вихователь озвучує команди, а діти виконують їх на аркушах паперу в клітинку. Наприклад, крок на одну клітинку вліво/дві клітинки по діагоналі тощо. У результаті на аркушах дошкільників утвориться зображення відомого дітям предмета.

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття «Чи можуть предмети говорити»

Мета:

- формувати вміння виокремлювати ознаки предметів чи об'єктів, аналізувати їх, робити умовиводи, розвивати спостережливість; розуміти переносне значення слів і словосполучень;
- навчати ставити загальну мету під час спільної гри, праці, іншої діяльності й досягати її, взаємодіючи одне з одним.

Вправа на включення «Тіло розмовляє». Діти за вказівкою вихователя за допомогою міміки та жестів показують різні почуття: носом, губами — образу («ніс повісили», «губи надули»), хвалькуватість («задер носа»), презирство («скривила носа»); руками — ніжність до уявного курчатка; позою — сором'язливість тощо. **Висновок:** треба бути дуже уважним до інших, коли люди дають

ІЗ
№

Спілкування

нам сигнали, хочуть щось сказати за допомогою тіла.

Бесіда «Про що може розповісти кімната»*.

Вправа на порівняння «Крісло й табурет»: Про що попереджає табурет? («Сиди прямо, не розвалюйся».) Що обіцяє крісло? («Буде м'яко».) У такий самий спосіб можна запропонувати дітям порівняти сірник і лічильну паличку, одноразовий стаканчик і склянку.

Розповідь вихователя про хлопчика, який придумав казку про корабель на воді, дуже хотів пограти у свою казку, але в нього нічого не було для того: ні корабля, ні моря, ні берега. Вихователь пропонує дітям уважно подивитися навколо і придумати, який предмет допоможе створити образ моря (наприклад, синя хустка), з чого можна зробити сам корабель, як обладнати берег. Діти добирають потрібні атрибути та інсценізують казку.

Рефлексія «Спілкування»: Як спілкування допомагало вам добирати атрибути для інсценізації? Як ви домовлялися з іншими дітьми?

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття «Те, що допомагає нам спілкуватися»

Мета:

- вправляти в умінні розшифровувати схематичні зображення та зашифровувати інформацію за допомогою символів.

Дослід «Як ми спілкуємося». Діти утворюють пари, стають обличчям одне до одного та спілкуються. Відтак повертаються спинами й продовжують спілкуватися. **Обговорення:** Як зручніше спілкуватися: обличчям чи спиною одне до одного? Може, стоячи збоку?

Рухлива вправа із дзвоником та хустинкою*.

Полілог «Засоби спілкування»: Чи можливо спілкуватися, коли люди на великій відстані, наприклад, у різних кінцях міста? За допомогою чого?

Дослід «Із мобільними телефонами»*.

Розповідь вихователя «Інтернет як засіб спілкування». Вихователь розповідає про те, як за допо-

ІЗ
№

Спілкування

могою інтернету можуть спілкуватися люди з різних країн. Діти можуть поділитися своїм досвідом спілкування з родичами за допомогою соціальних мереж чи інших програм. **Висновок:** Спеціальні програми, обладнання допомагають нам спілкуватися на відстані, але головне — це вміння людини контактувати з іншими.

Бесіда «Книжка і спілкування»: Чи можна запитати у книжки про щось? Які книжки можуть відповісти на наші запитання? (*Енциклопедії, словники, довідники.*) Чи може книжка створити настрій?

Читання віршів Грицька Бойка на вибір вихователя.

Розгадування загадок про персонажів сучасних мультфільмів*.

Розмова про телебачення: Чи часто ви дивитеся телевізор? Які телепрограми? Яку корисну інформацію можна дізнатися з телебачення?

Логіко-математична вправа «Дій за схемою»*.

Математичний диктант «Дій за озвученою схемою»*.

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Вчимося спілкуватися»

Мета:

- ознайомлювати із такими засобами спілкування, як-от слова, жести, міміка, поза;
- розвивати ініціативність, уяву;
- виховувати вміння розуміти та враховувати бажання партнера під час спільної діяльності.

Вправа на включення. Діти стають кружка й вітаються зі своїми сусідами по колу, а потім зі всіма дітьми — спочатку за допомогою слів, потім за допомогою жестів і пози.

Бесіда про мету спілкування. Вихователь підводить до висновку, що мета спілкування — повідомити, розпитати, висловити почуття, попросити, запропонувати тощо.

Коротка розповідь вихователя про важливість уміння розуміти партнера під час діяльності без слів.

1

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Покажи, але не говори».

Вихователь за допомогою жестів зображає різні ситуації — привітання, подяка, прощання тощо. Діти мають розіграти ці ситуації, попередньо прокоментувавши їх.

Психологічний етюд «Подружися з новенькою». Діти стають кружка й знайомляться з «новенькою» дівчинкою: спочатку кажуть своє ім'я, а потім ласкаво називають своїх сусідів, коротко характеризуючи їхні приємні риси.

Обговорення значення слова «взаємодія».

Вправа на взаємодію «Насос та м'яч»*.

Гра «Сонячні промінчики»*.

Вправа «Діємо разом» (□). Діти об'єднуються в команди, кожна з яких отримує набір геометричних фігур та завдання: на картці схематично зображено, за якими ознаками треба розсортувати геометричні фігури (за кольором, розміром, матеріалом) та в які коробки їх зібрати. Спочатку діти мають домовитися про спільні дії, відтак виконати завдання.

2

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Ми вміємо дружити»

Мета:

- підводити до розуміння того, що спільна діяльність, зокрема ігрова взаємодія, не можлива без спілкування;
- вправляти в умінні домовлятися, переконувати інших, звертатися з проханням, пропонувати допомогу тощо.

Вправа на включення «Здивування». Діти діляться зі своїми друзями враженнями про те, що здивувало їх сьогодні зранку. Якщо якесь здивування було спільним для групи дітей, то вони розповідають про це і вихователю, і решті дітей.

Фізкультхвилинка «У коло дружнє станем ми»*.

Полілог «Спілкування і гра»: Для якої гри необхідне спілкування? Чи є такі ігри, під час яких не потрібно спілкуватися? Чи можна назвати спіль-

1

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Ми вміємо дружити»

ною гру, якщо її учасники не домовилися про правила? Чому?

Досвід «Гра без правил». Діти тримають у руках гудзики й кольорові стрічки. Вихователь, не розповідаючи правила гри, пропонує дітям грати в неї. Педагог звертає увагу дітей на те, що кожен грає сам або з друзями, і підводить до висновку про важливість спілкування для взаємодії між людьми та злагодженої спільної діяльності.

Вправа «Атрибути до гри» (□). Діти утворюють команди та зав'язують кожна на своїй стрічці названу вихователем кількість вузликів. Готові стрічки командам знадобляться для наступної гри.

Гра «Вузлики» (□)*.

Бесіда «Як розпізнати сигнал про допомогу» (зав'язала квітка, пташеня випало з гнізда, замулена річка, захворів товариш).

Ритуал «Естафета дружи»*.

2

ІЗ
№

Спілкування

**Інтегроване заняття «Природу
любимо, словом голубимо»**

Мета:

- підводити до усвідомлення того факту, що під час спілкування з природою людина єднається з нею, бо людина — частина природи;
- формувати відповідальне ставлення до своїх дій у природі;
- підтримувати інтерес до спільної діяльності та експериментування.

Вправа «Що є частиною природи». Вихователь пропонує дітям назвати, що ми об'єднуємо словом «природа». *Обговорення:* Чи можемо ми назвати людину частиною природи? Чому ви так думаєте?

Моделювання «Піраміда» (○). Вихователь разом з дітьми за допомогою кубиків, до яких прикріплені картинки із зображенням різних елементів природного світу, вибудовують піра-

1

Спілкування

ІЗ
№

міду: нижній ярус — нежива природа, вище — комахи, птахи, тварини, а найвищий ярус — кубик із зображенням людини. Під час моделювання діти мають розповідати, як пов'язані між собою всі яруси; чому людина розташована угорі, й про що це свідчить.

Дослід «Людина і природа»*.

Дослід «Піраміда чи вежа?». Із кубиків діти будують вежу та піраміду. Відтак обговорюють, яка споруда стійкіша і чому. Свої припущення перевіряють експериментальним шляхом.

Розповідь вихователя про секвою — найвище дерево на планеті. Вихователь підводить до висновку, що секвойї, хоч і мають коротке коріння, тримаються міцно в землі завдяки тому, що підтримують одна одну.

Малювання «Усі в природі — велика і дружна сім'я». Діти пригадують та зображають ситуації, у яких представники рослинного і тваринного світу допомагають одне одному.

2

ІЗ
№

Спілкування

**Інтегроване заняття «Хто як
спілкується в природі?»**

Мета:

- формувати уявлення про те, у який спосіб спілкуються тварини і рослини;
- підводити до розуміння єднання людини з природою;
- виховувати бажання піклуватися про природу як колиску свого добробуту.

Полілог «Людина — частина природи»: Як ви розумієте вислів «Людина — частина природи»? Чи є щось спільне у людини з деревами/тваринами/птахами? У який спосіб люди спілкуються між собою? Чи спілкуються між собою тварини/птахи? У який спосіб? Навіщо їм спілкуватися? Як спілкуються рослини? Як людина спілкується з тваринами та рослинами? Про що попереджає нас яскраве забарвлення комах? Як спілкуються між собою мурахи?

1

Спілкування

ІЗ
№

Коментований перегляд відеозапису чи ілюстративного матеріалу про спілкування дельфінів; попереджувальні крики сорок; про те, як спілкуються риби у воді; як попереджають про небезпеку собаки чи щури.

Дослід-спостереження «Спілкування людини з природою»*.

Дидактична вправа «Хто знає більше?». Вихователь пропонує дітям розглянути картинки із зображенням троянди, метелика, жука та сказати, про що і кому вони повідомляють: троянда — шипами; метелик — гарним малюнком на крильцях; жук — яскраво-червоним забарвленням тощо.

Художньо-продуктивна діяльність «Послання від природи». Вихователь показує дітям зашифроване за допомогою символів послання від представників рослинного та тваринного світу. Діти розшифровують та з'ясовують, що їх просять бережливо ставитися до природи, любити й оберігати її.

2

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Нумо навчатися разом»

Мета:

- допомогти усвідомити, що спілкування — це один із способів навчатися постійно й у будь-якій ситуації;
- вправляти в умінні співпрацювати з однолітками під час розв'язання пізнавальних завдань.

Вступна розмова про спілкування: Навіщо людині спілкуватися? Чи може бути спілкування засобом навчання? У якій ситуації?

Робота з коректурною таблицею. На коректурній таблиці вихователь розміщує зображення книги, казки, комп'ютера, карти, лупи, дзеркала, телефона, телевізора, вихователя, родини та інших осіб чи предметів, які допомагають нам пізнавати світ. Вихователь об'єднує дітей у команди по 4-5 осіб. Кожна команда отримує завдання і виконує його разом.

1

ІЗ
№

Спілкування

Завдання «Казковий персонаж». Діти отримують картинку із зображенням казкового персонажа. Вони мають назвати казку, з якої цей персонаж; поміркувати, який важливий урок із цієї казки ми засвоїли; знайти на коректурній таблиці предмет, що асоціюється з персонажем.

Завдання «Карта»*.

Завдання «Дзеркало»*.

Завдання «Слово». Діти отримують картку із написаним словом, читають його та шукають зображення відповідного предмета на коректурній таблиці.

Вправа на рефлексію. Діти обмінюються враженнями від спільної роботи. *Обговорення:* Звідки ви отримували потрібну інформацію? Вихователь пропонує дітям придумати спосіб віддячити своїй команді за співпрацю.

Перегляд мультфільму «Вовка в тридев'ятому царстві» (Союзмультфільм, 1965) з подальшим обговоренням. Вихователь підводить до висновку про необхідність навчатися завжди і всюди.

2

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Культура діалогу»

Мета:

- закріплювати знання про етикет як правила спілкування;
- вправляти у встановленні контакту з дорослим, однолітком, умінні презентувати себе.

Гра «Знайомство». Діти розташовуються у два кола. Діти з різних кіл повертаються обличчям одне до одного. Зовнішнє коло рухається вправо, внутрішнє лишається на місці. З кожним новим партнером діти чемно вітаються, представляють себе, запитують його ім'я, пропонують щось зробити разом.

Обговорення значення слова «етикет».

Полілог «Етикет тварин і людей»: Чи є етикет у тварин? Етикет потрібен лише людям, чи й тваринам? Чому ви так думаєте?

Вправа «Слова ввічливості». Вихователь називає слова. Діти мають обрати з-поміж них тільки

1

ІЗ
№

Спілкування

слова ввічливості, як-от «будь ласка», «прошу вас», «дякую».

Читання та обговорення казки Михайла Пляцковського «Кролик, який нікого не боявся»: Чому звірі були здивовані поведінкою Кролика? Що в його діях було для них незвичним?

Обговорення «Правила етикету»: Які правила етикету ви знаєте? Як порушення цих правил вплине на спілкування з дорослими, наприклад, з вихователями? А з ровесниками/батьками?

Психологічний етюд «Подаруй камінчик». Діти обирають собі пару та дарують одне одному камінчик чи будь-який інший подарунок зі словами: «Я дарую тобі камінчик, тому що ти...».

Вправа на порівняння «Людина і вода». *Обговорення:* Чи можемо ми дізнатися, яка вода на смак — солоні чи солодка, доки її не скуштуємо? Чи можемо ми пізнати людину, доки з нею не поспілкуємося, не побачимо її у справі? На що треба звертати увагу під час спілкування, щоб дізнатися, яка людина?

2

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Спілкування через музику»

Мета:

- формувати уявлення про те, що спілкуватися можна засобами музики.

Вправа на включення «Добрий день¹». Вихователь пропонує привітатися за допомогою жестів, міміки і сили голосу:
Друзів щиро привітаємо, чудового настрою всім побажаємо. *(стаємо кружка, вітаємося зі своїми сусідами)*
Добрий день! *(плескаємо тричі одне одному по долонях)*
Добрий день! *(плескаємо тричі одне одному по долонях)*
Зі мною разом повтори. *(взявшись за руки, похитуємо руками вперед-назад)*

¹ Автор — поетеса Марина Мішакова.

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Спілкування через музику»

Добрий день! *(плескаємо тричі одне одному по долонях)*

Музична вправа «Музика розмовляє». Вихователь: «Діти, як можна зрозуміти мову музики?». Педагог вмикає аудіозапис уривків із фортепіанних п'єс Петра Чайковського «Пори року» та показує зображення різних пір року. Діти мають зіставити уривок із зображенням.

Музичне моделювання «Відтвори музику на малюнку». Дітям пропонується утворити музичні колективи: соло, дует, тріо, квартет, квінтет. Вихователь вмикає аудіозапис на свій вибір. Діти слухають та колективно відтворюють почуте на малюнку.

Музична рухлива гра «Що почули». Вихователь вмикає аудіозаписи музичних творів різних жанрів — марш, колискова, вальс тощо. За допомогою рухів та міміки діти виражають настрій музики.

Музична казка-імпровізація Сергія Прокоф'єва «Петрик та вовк». За допомогою рухів та міміки діти інсценізують казку, добираючи потрібні атрибути для кожного персонажа.

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Про що розповідає картина»

Мета:

- підводити до розуміння, що картина також є засобом спілкування;
- вправляти в умінні розуміти картину — її ідею, зміст, які в неї вкладені художником.
- навчати втілювати свої думки у вигляді образів.

Вправа на включення «Покажи, чого ти хочеш». За допомогою рухів діти зображають фрази: «треба терміново», «пропустіть, будь ласка», «ні, дякую», «я не буду»; «ось така величезна іграшка!», «дайте, будь ласка, хоч маленький шматочок», «мені страшно» тощо.

Бесіда «Картина як засіб спілкування»: Чи можуть розмовляти предмети, наприклад, картина? Вихователь: «Я стверджую, що картина може повідомляти важливу інформацію, примушувати

ІЗ
№

Спілкування

Інтегроване заняття
«Про що розповідає картина»

замислитися. Нумо в цьому переконаємося».

Робота з репродукцією картини Ігоря Грабаря «Лютнева лазур»*.

Розповідь вихователя про картину Леонардо да Вінчі «Мона Ліза». Вихователь: «Ця картина зберігається в музеї «Лувр» у Парижі. Подивитися на неї та поспілкуватися з нею приїздять люди з усього світу». *Обговорення:* Як ви розумієте вислів «спілкуватися з картиною»? Чи можна сказати, що ми поспілкувалися з картиною Ігоря Грабаря?

Художньо-предметна діяльність «Спілкуємося за допомогою образів». Вихователь пропонує дітям об'єднатися в пари і поспілкуватися одне з одним за допомогою образів. Наприклад, якщо дитина хоче запросити товариша побувати в якомусь цікавому місці, вона малює певні елементи, що нагадують це місце. Інша дитина вгадує, що пропонує співбесідник. А відтак зображає свою пропозицію/прохання тощо.

Очікувані результати

Друга молодша група (четвертий рік життя)	Середня група (п'ятий рік життя)	Старша група (шостий/сьомий рік життя)
Дитина виявляє потребу у спілкуванні, спільній діяльності. Охоче включається у спільну діяльність, виявляє активність та ініціативу під час спілкування з дітьми та близькими дорослими. Звертається до однолітків з елементарними пропозиціями, проханнями, оцінними судженнями. Знає основні мовленнєві штампи, які доцільно використовувати під час привітання, знайомства, звернення, прохання, подяки тощо. Удосконалюються комунікативні вміння дитини, здатність встановлювати контакт. Вітається та прощається зі знайомими дітьми та дорослими (часто після нагадування дорослого). Приязно ставиться до однолітків. Опановує вміння стримувати власні почуття, безпосередні ситуативні бажання	Дитина обізнана з елементарними правилами спілкування зі знайомими та незнайомими людьми. Охоче спілкується з однолітками та близькими дорослими, уважна до висловлювань дорослих. Знає форми словесної ввічливості (вітання, прощання, знайомства, подяки, вибачення, прохання). Володіє контекстним мовленням, однак відчуває труднощі в адекватному доборі слів, теми, сюжету власного висловлювання. Відчуває та розрізняє доброзичливе, байдуже та негативне ставлення до себе інших людей. Помічає зміни емоційного стану близьких дорослих, однолітків. Виявляє увагу, співчуття до інших. Під час спілкування та спільної діяльності з іншими дітьми використовує вербальні та невербальні засоби емоційної виразності	Дитина цікавиться мовленням дорослих та однолітків, слухає і розуміє досить складні звернення, прохання, доручення. Намагається точно їх виконати. Ініціює контакти, виразно передає словами та мімікою свою готовність спілкуватися. Уміє обмінюватися інформацією, вислуховувати, не переривати іншого. Цінує партнера у спілкуванні незалежно від ступеня прихильності до нього. Орієнтується в ситуації спілкування, може коректно припинити взаємодію. Виявляє доброту, увагу, турботу про інших. Уміє просити допомоги та надавати її у разі потреби. Поважає бажання інших людей, може стримувати себе та заявляти про свої потреби у прийнятній формі. Помічає зміни емоційного стану близьких дорослих та однолітків, урахує це під час спілкування. У ситуаціях спілкування виявляє почуття власної гідності, повагу до себе, прагне зайняти гідне місце у системі взаємовідносин із дорослими та однолітками. Керує своєю поведінкою, прагне спілкуватися та діяти так, щоб не заважати іншим

Тематика інтегрованих занять

Тиждень	День тижня				
	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
I	Заняття з пріоритетом <i>ППЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>СПЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>МХЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>МПЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>ІМЗ</i>
	Природу любимо, словом голубимо	Хто як спілкується в природі?	Вчимося спілкуватися	Ми вміємо дружити	Нумо навчатися разом
II	Заняття з пріоритетом <i>СКЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>МХЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>ХПЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>ІМЗ</i>	Заняття з пріоритетом <i>ЛМЗ</i>
	Культура діалогу	Спілкування через музику	Про що розповідає картина	Чи можуть предмети говорити	Те, що допомагає нам спілкуватися

Тема «СПІЛКУВАННЯ»

Ідея: Кожен з нас живе у світі не один, а разом з іншими людьми та серед природи. Тож для свого повноцінного життя ми мусимо спілкуватися з іншими людьми, взаємодіяти з тваринами, рослинами та іншими мешканцями природи. Спілкуватися можна у кілька способів – за допомогою слів, музики, рухів, жестів, дій тощо. Найголовніше – під час спілкування залишатися людиною. Тоді взаємодія з іншим буде радісною та корисною.

Програмовий зміст	Лексичне поле		Практичні навички
	Словник	Мовленнєві штампи	
Закріплювати певні форми звертання до дорослих, правила поведінки в типових ситуаціях: називати дорослого на ім'я та по батькові; вітатися і прощатися з вихователем, працівниками дитячого садка та іншими дорослими; не втручатися в розмову дорослих, дякувати за допомогу, виявлену увагу. Засвоювати правила звертання до дітей: називати дитину на ім'я; розмовляти спокійно, лагідним та привітним тоном; не втручатися в розмову інших дітей. Опанувати правила чемної поведінки – вітатися з іншими, ввічливо висловлювати прохання, подяку, вибачатися, звертатися на Ви до дорослих. Ознайомлювати з правилами мовленнєвого етикету, зокрема такими заборонами: нашіптувати щось на вухо одному із кількох співрозмовників, нагадувати людині про її фізичні вади; вживати образливі слова, прізвиська. Навчати з повагою та доброзичливістю ставитись до співрозмовника, уважно його слухати, не перебивати. Збагачувати словник формами мовленнєвого етикету в різних ситуаціях. Спонукає не нав'язувати співрозмовникові власну думку, добирати тему розмови, яка є цікавою і для співрозмовника. Уміти оцінювати розповідь співрозмовника, тактовно висловлювати власний погляд. Збагачувати словник прислів'ями та приказками на тему спілкування. Закріплювати знання ввічливих форм звертання до незнайомих дорослих людей. Оволодівати навичками діалогічного мовлення	Слова-назви: спілкування, бесіда, розмова, зустріч, успіх, несподіванка, команда, група, спасибі, дякую, міміка, жести, співрозмовник, партнер, слова ввічливості, етикет, взаємодія. Слова-ознаки: люб'язний, приязний, уважний, комунікативний, мовленнєвий. Слова-дії: спілкуватися, казати, говорити, взаємодіяти, порадити, запропонувати, пробувати, запрошувати, дозволяти, перепрошувати, знайомитися, вибачати, заспокоїтися, хвилюватися, співчувати, розуміти	Я хочу з Вами (тобою) познайомитися. Будьмо знайомі. Вибачте, як Вас (тебе) звати? Як твоє (Ваше) прізвище? Дозвольте Вас (тебе) привітати! Як Ваше (твое) самопочуття? У мене все гаразд. Скажіть, будь ласка... Вибачте, пані, не могли б Ви сказати... Можна (дозвольте) Вас спитати? Я прошу Вас (тебе)... Можливо, Ви...? Будь ласка, передайте мені... Я вдячний Вам (тобі) Я хочу висловити Вам свою вдячність за... Я запрошую Вас (тебе)... Я раджу тобі... Я хочу дати Вам пораду... Дякую за пораду. Я тебе розумію. Не варто хвилюватися! Зберіться з силами!	Знати основні правила спілкування: дивитися в очі співрозмовнику, стояти (чи сидіти) спокійно, не відволікатися, не тримати руки в кишенях, уникати сторонніх жестів, дотримуватися певного тону й інтонації. Самостійно використовувати формули мовленнєвого етикету залежно від ситуації. У громадських місцях, на вулиці розмовляти спокійно, тихо, не привертати до себе уваги, невимушено, вільно, чітко, без напруження, тактовно, виразно, переконливо, дотримуючись правильної пози, міміки, без зайвих рухів і жестів. Своєчасно змінювати емоційний тон розмови відповідно до ситуації спілкування: спокійно-лагідний, переконливий, прохальний, наказовий, пояснювальний тощо. Використовувати певні мовленнєві штампи в різних ситуаціях: для вітання залежно від віку й ступеня знайомства, під час вручення й приймання подарунків, запрошення до участі в різноманітних розважальних заходах, подяки тощо

В

№

Спілкування

Ранковий вітальний ритуал

Мета:

- створити позитивний настрій;
- налаштувати на продуктивну роботу.

Діти сидять на стільчиках. Педагог читає вірш та виконує певні рухи. Діти повторюють:
 Разом з сонечком устань, *(встаємо зі стільчиків)*
 Руки простягни до сонця, *(потягуємося вгору)*
 Промінці торкнуться уста
 Усмішкою крізь віконце! *(усміхаємося)*
 Руки вгору, руки вправо, *(виконуємо рухи за текстом вірша)*
 Руки вліво, руки вниз,
 Робиш ти веселі вправи.
 Разом з сонцем усміхнись!

Б

№

Спілкування

Обговорення вірша Ірини Мірошниченко «Ввічливі загадки»

Мета:

- закріплювати вміння вітатися в різних життєвих ситуаціях.

Філя — це цуцик, гуляв вздовж дороги,
 Зненацька зустрів він старого бульдога.
 Я прошу вас, діти, скоріш відгадати,
 Хто перший повинен «Здоров був!» сказати?
(Цуценятко Філя, адже молодші першими вітаються зі старшими.)
 Ось іде болонка Жулька —
 Молодиця й вередулька,
 А назустріч — кавалер,
 Симпатичний скотч-тер'єр.
 Тож мерщій мені назвіть,
 Скаже перший хто «Привіт!»?
(Скотч-тер'єр, адже він — чоловік. А чоловік першим вітається із жінками.)

ПЕ, Г

№

Спілкування

Психологічний етюд та гра

Мета:

- формувати позитивне ставлення дітей до дружи та друзів;
- розвивати комунікативні здібності.

Психологічний етюд «Дружнє коло». Діти стають кружка. Вихователь читає вірш Лесі Вознюк «Дружнє коло», пропонує назвати лагідні імена сусідів у колі, усміхнутися одне одному тощо.

Гра «Добрий друг». Діти під музику крокують по колу. Коли стихає музика, дорослий дає м'ячик одній дитині, і та, називаючи на ім'я свого друга, описує його добрі справи і вчинки.

МВ

№

Спілкування

Мовленнєва вправа «Назви «чарівні слова»

Мета:

- активізувати в мовленні слова-вітання, вибачення та подяки.

Вихователь: «Доброго ранку! Доброго дня!
 Каже весела усім дівчата.
 Всі вітання, побажання,
 Усміхнувшись, говори
 І від рання до смеркання
 Подаруй і повтори.

Я знаю, що ви дуже виховані дітки, умієте вітатися, просити вибачення, дякувати. У цьому вам допомагають чарівні слова ввічливості. У світі дуже багато таких слів! А які слова ввічливості ви знаєте?». Діти називають слова вітання, вибачення, подяки тощо.

Асоціативна карта «Спікування»

Розглянь асоціативну карту, дай відповіді на запитання та виконай завдання:

- Усі зображення пов'язані зі спікуванням. З'єднай ті з них, на яких зображено власне спікування, з центром карти. Спробуй «озвучити» ці зображення: хто, з ким, про що говорить.
- Знайди зображення об'єктів, які допомагають нам спікуватися. Назви їх і поясни, яку роль вони відіграють у спілкуванні. Зафарбуй кружечки біля цих зображень зеленим кольором.
- Спікуватися можна і за допомогою жестів. Зафарбуй кружечки біля зображень, що про це «розповідають», синім кольором. Поясни, що означає кожен жест.

Б

Спілкування

№

Бесіда «Про що може розповісти кімната»

Мета:

- вправляти в умінні аналізувати, узагальнювати, порівнювати;
- розвивати спостережливість, комунікативні здібності.

Діти розглядають зображення різних приміщень, як-от робочий кабінет ученого, де все акуратно розкладене по своїх місцях; неприбрана, заважена непотребом кімната підлітка; брудна кухня; дитяча кімната з прибраними іграшками тощо. Відтак діти обирають собі зображення, описують його та відповідають на запитання: «Що речі можуть розповідати про своїх господарів?». Можна також запропонувати дітям позмагатися у спостережливості. Вони мають уважно слухати розповіді одне одного та доповнювати їх описом тих деталей картини, на які не звернули увагу інші.

В

Спілкування

№

Розгадування загадок про персонажів сучасних мультфільмів

Мета:

- закріплювати знання про відомих казкових персонажів.

До прогулянок він ласий,
Є на мед чутливий нюх.
Зветься плюшевий ведмедик
Всім відомо...

(Вінні Пух)

Працювала я у хатці,
Танцювала у палаці.
Є така у мене звичка —
Десь губити черевички.

(Попелюшка)

Втік із мультику дивак.
Як це трапилося, як?
Дуже просто — наче птах,
Полетів собі на дах.

(Карлсон)

Г

Спілкування

№

Гра «Вузлики»

Мета:

- розвивати вміння працювати в команді.

Діти утворюють чотири команди та стають у шеренгу одне біля одного. Одна дитина з кожної команди тримає в руках стрічку із зав'язаними на ній вузликами. Усі стрічки різноколірні. Колір вказує напрямку руху, скажімо: червоний — рух уперед, зелений — назад, жовтий — вправо; синій — вліво. Вихователь називає колір стрічки та завдання для цієї команди. Учасники команди роблять скільки кроків уперед, скільки вузликів на їхній стрічці, та розв'язують завдання. Завдання можуть бути різні, як-от виконати той чи той рух, розв'язати приклад, описати зображення тощо.

Г

Спілкування

№

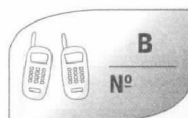
Гра «Сонячні промінчики»

Мета:

- спонукати виражати свої почуття та враження в різний спосіб, наприклад, на малюнку;
- розвивати творчі здібності.

Вихователь прикріплює на дошці зображення сонечка. Діти малюють на аркушах паперу предмети, об'єкти чи осіб, які приносять їм радість. Відтак прикріплюють свої малюнки до промінчиків сонечка, представляючи свій малюнок для решти дітей.

Коли всі промінчики сонечка будуть заповнені малюнками, вихователь може запропонувати дітям уважно розглянути всі їх та знайти схожі.

Спілкування

Робота з репродукцією картини Ігоря Грабаря «Лютнева лазур»

Мета:

- формувати уявлення про те, що кожна картина може «розповісти» нам багато цікавого;
- розвивати увагу, спостережливість, комунікативні здібності.

Діти розглядають репродукцію картини Ігоря Грабаря «Лютнева лазур» (або будь-який інший пейзаж). *Обговорення:* Що зображене на картині? Як ви вважаєте, на яку тему ми можемо поспілкуватися з цією картиною? Про що ви хочете запитати?

Вихователь: «Спробуйте самі знайти відповіді на свої запитання на картині. Ця картина розповідає про ставлення художника до природи, а також є виразом його таланту. Чи любить художник природу? Чому ви так думаєте? Чи сподобалася вам картина?».

Спілкування

Фізкультхвилинка «У дружнє коло станем ми»

Мета:

- сприяти зняттю розумового навантаження;
- розвивати фізичну активність.

У коло дружнє станем ми, *(стаємо кружка)*
Друзі поряд всі мої. *(повертаємося праворуч і ліворуч до сусідів)*

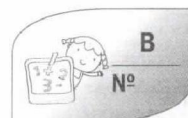
Зараз підемо праворуч. *(повертаємося праворуч та рухаємося по колу)*

Потім підемо ліворуч. *(повертаємося ліворуч та рухаємося по колу)*

Разом коло згорнемо. *(сходимося до середини кола)*

Потім знов розгорнемо. *(розширюємо коло)*

Усміхайся, не вагайся, *(усміхаємося одне одному)*
Дню приємний, починайся! *(піднімаємо руки догори, розвівши їх трохи в сторони)*

Спілкування

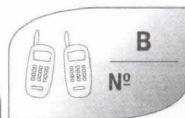
Завдання

Мета:

- закріплювати знання про способи використання лупи і дзеркала;
- вправляти в умінні орієнтуватися на карті.

Карта. Вихователь у формі загадки розкриває значення слова «карта». Діти здогадуються, про що йдеться, та знаходять зображення карти на коректурній таблиці. Відтак об'єднуються у декілька команд, кожна з яких отримує фрагмент карти крупного масштабу і маленьку картку з назвою міста. За допомогою лупи учасники мають знайти на великій карті задане місто. *Обговорення:* Про що вам розповіли і чого навчили карта й лупа?

Дзеркало. Діти знаходять на коректурній таблиці зображення дзеркальця та описують незвичайні способи його використання, наприклад, розгледіти щось у важкодоступному місці. Відтак вихователь дає командам невеликі дзеркальця, і діти випробовують запропоновані способи.

Спілкування

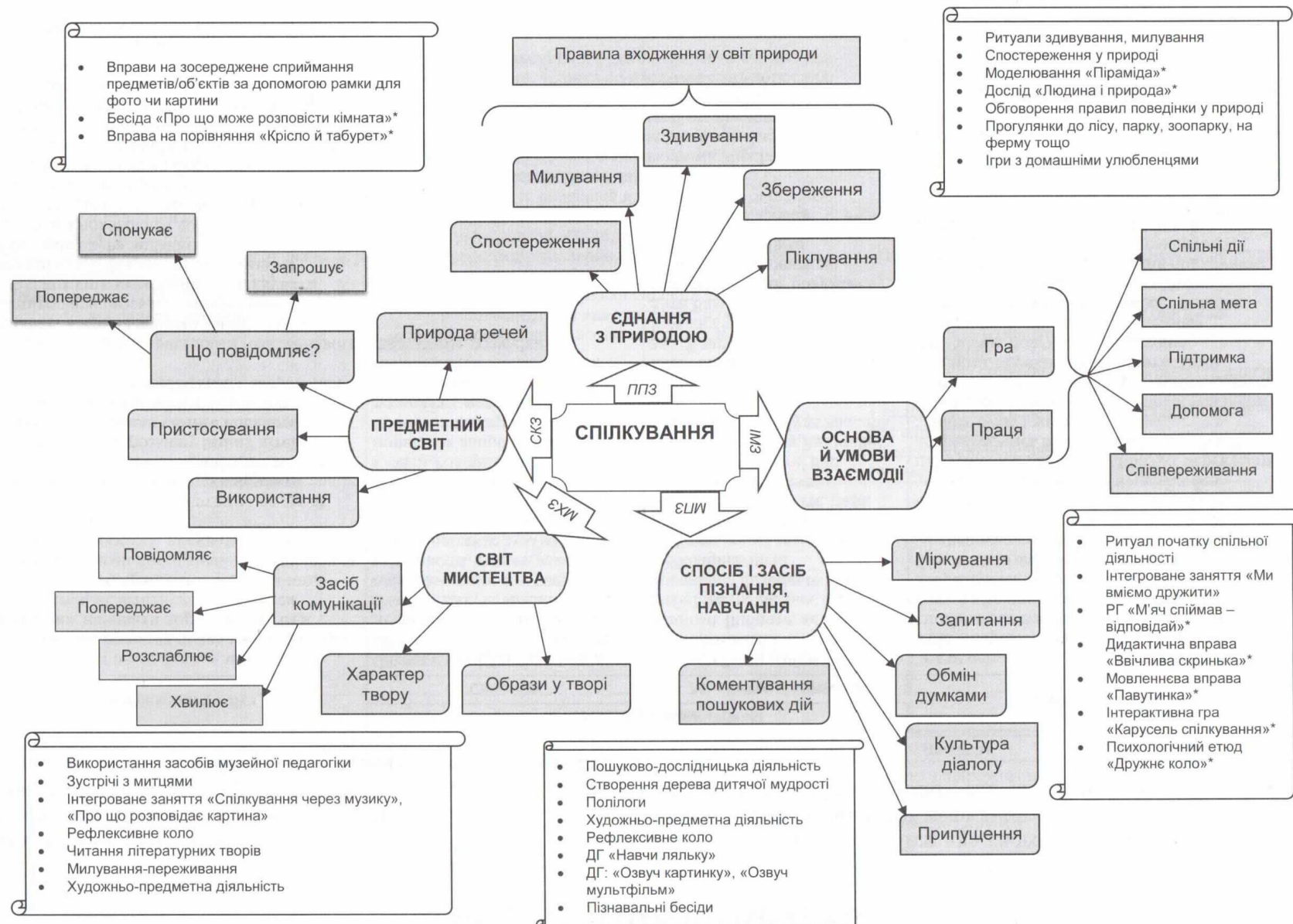
Вправа на взаємодію «Насос та м'яч»

Мета:

- вправляти в умінні працювати в парі;
- сприяти зміцненню дихальної системи.

Діти утворюють пари та розподіляють ролі. Одна дитина уявляє себе великим м'ячем, який потрібно надути, друга — насосом, що може надути м'яч. Дошкільники стають обличчям одне до одного та беруться за руки. Дитина-насос робить вдих носом і довгий видих ротом. На видиху злегка нахилиється до дитини-м'яча. Дитина-м'яч водночас із видихом дитини-насоса робить глибокий вдих, злегка відхиляючись назад. Відтак видихає і вправа триває.

Змістове наповнення теми «Спілкування»

Спілкування як спосіб освоєння й використання предметного світу

Спілкування як спосіб освоєння й використання світу речей, або предметного світу, — напрям, що потребує особливої уваги дошкільників до всього, що оточує їх щодня, що вони повсякчас використовують, проте не замислюються над його природою.

У межах опрацювання цього напрямку **варто підвести дітей до думки**, що спілкування властиве не лише всьому живому. Воно характерне і для неживого, предметного, світу, який також здатний повідомляти, попереджати нас про щось, запрошувати, спонукати до дії, — а отже, комунікувати з людиною.

Майже кожна річ, якщо уважно до неї придивитися, може повідомити про себе і не лише про себе багато цікавого. Тож дорослим слід **стимулювати дитячу зосередженість**, зацікавленість навколишнім світом, допомагати їм щоденно робити нові відкриття.

Ефективним засобом для фіксування дітьми миті зосередженого сприймання є звичайна **рамка для фото чи картинки**. За допомогою неї ви можете в різні моменти впродовж дня залучити дошкільників до спостереження за певними речами, що їх оточують. До того ж у деяких випадках не доведеться робити зауваження щодо розкиданих кимось речей. Достатньо запросити дітей по-

дивитися, наприклад, на залишений на килимі зім'ятий аркуш паперу поглядом, так би мовити, збоку. Відтак можна запропонувати дошкільникам поміркувати над такими запитаннями: «Про що свідчить цей аркуш? Як він міг опинитися зім'ятим на килимі? Куди його слід було б покласти?» тощо.

Пам'ятайте, що, залучаючи дітей до спілкування, партнерського діалогу, розмовляючи з ними, а не лише даючи вказівки, ми обов'язково досягнемо кращих результатів, ніж тоді, коли спілкування буде зведене до управління в режимі «я і безголоса річ». Тож ми — за спілкування як найважливіший скарб людства!

МУЗИЧНИЙ КЕРІВНИК

У 2016 році читайте:

- Дитячий голос: розкриваємо потенціал
- Як перетворити музичну залу на сучасний творчий майданчик
- Діти-творці — не міф, а реальність. Психологія дитячої музичної творчості
- Експериментальні методики музичного виховання та багато іншого

ПЕРЕДПЛАТНИЙ
ІНДЕКС — 49580

■ 0 44 586 56 06
■ peredplata@mcfr.ua

■ 0 800 212 012 (callback)
■ pedrada.com.ua

предків і щоденний інформаційний супровід, якого ми постійно потребуємо. І зовсім не важливо – це розмова за допомогою голосу чи лише жестів.

Зауважимо, без спілкування дитина майже **не має шансу подорослішати**.

Усім нам ще зі студентської лави відомий сумний історичний факт про те, як єгипетський цар замучив до смерті здорових немовлят, певний час насичуючи їх їжею, проте позбавляючи людського спілкування. Цей факт змушує замислитися над тим, що й справді повноцінне життя людини неможливе без спілкування.

Виокремимо основні **напрями проживання теми**. Однак наголосимо, що для забезпечення ефективного повноцінного спілкування важлива не його **ФОРМА**, а **ПРИНЦИП**, не **ОДНОРАЗОВІСТЬ**, а **РЕГУЛЯРНІСТЬ**.

Спілкування з природою

Спілкування з природою – це **дія єднання**. Коли ми говоримо про спілкування з при-

родою, здебільшого маємо на увазі наближення до неї, входження у природний світ у будь-якій конкретній формі, як-от прогулянка до лісу, парку, озера, похід у зоопарк, на ферму, гра з домашнім улюбленцем тощо.

Надзвичайну роль у наближенні світу природи до дитини відіграє **спостереження**, яке потребує зосередженості протягом певного проміжку часу. Однак педагоги дуже часто формалізують цей процес, підмінюючи спостереження демонстрацією дошкільникам конкретних об'єктів природи та їх станів.

Скажімо, вихователі констатують дітям: «Подивіться, ось кішка п'є молочко...», «Вітер гойдає гілки...», «Бруньки набубнявіли на деревах...» тощо.

Аби змінити ситуацію, радимо впровадити в дитячому садку щоденний **ритуал здикування**, який буде доречним після ранкової або денної прогулянки. Мотивуйте дітей до спостережень та обміну враженнями від них словами:

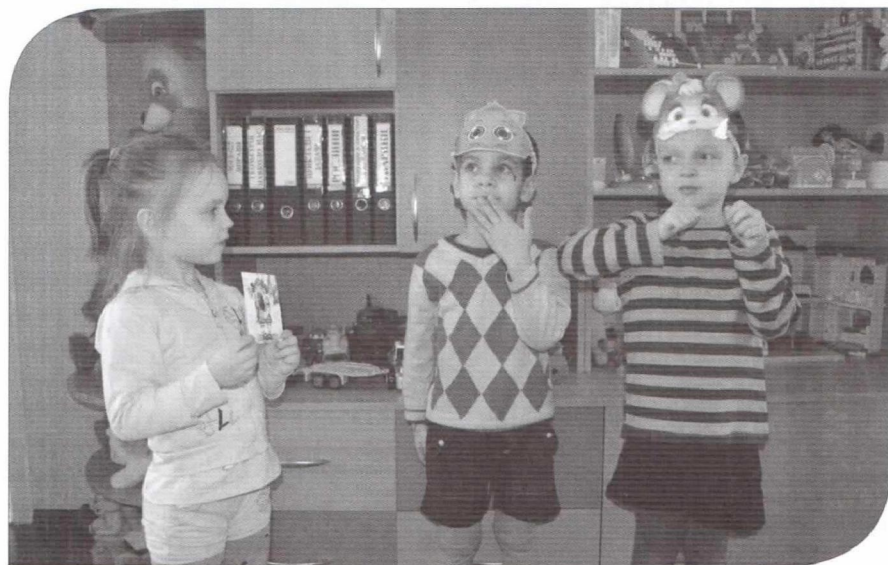
«Розкажіть, що вас здивувало дорогою в дитячий садок, на прогулянці. Будьте уважними – і ви обов'язково помітите щось незвичайне довкола, про що потім розповісте всім нам».

Не менш важливим у спілкуванні з природою є **ритуал милування**. Тож і його варто започаткувати в життєдіяльності дошкільників. Предметом милування, як і здивування, може бути що завгодно. Головне – організувати цей процес, **дотримуючись певних правил**, а саме:

- розташуйте дітей так, аби предмет, обраний для милування, було добре видно всім;
- виділіть достатньо часу на милування;
- попросіть дітей поводитися якомога тихіше, аби не сполохати красу гомоном;
- спонукайте дітей намагатися відчувати, як краса тихенько проникає у їхню душу.

Такий ритуал доцільно супроводжувати загадками, цікавими текстами, вправами та іграми. Деякі з них і запропоновані в картотеці цього числа журналу.

Важливого значення у спілкуванні з природою набуває й **усвідомлення людиною свого місця в природній ієрархії**, а відтак пробудження відчуття відповідальності за благополуччя своє й природи. Адже людина є невід'ємною частинкою природи. Аби доступно пояснити це дітям, радимо скористатися досвідом педагогів-практиків з використання **природознавчої моделі піраміди**, який ми пропонуємо вашій увазі в цьому числі журналу. На нашу думку, це нескладне у виготовленні обладнання допоможе дітям

осягнути тендітність, уразливість, залежність усього живого від багатьох чинників. Воно також унаочнить зв'язок між благополуччям людини і життєздатністю природного світу. Кубики, з яких побудована піраміда, забезпечують її стійкість та символізують елементи природи. А тому самостійні дії з пірамідою та усвідомлення наслідків втрати хоча б одного з кубиків будуть для дітей переконливішими, аніж будь-які пояснення дорослих щодо **цілісності й взаємозалежності елементів природи**. Інтегроване заняття «Природу любимо, словом голубимо» із нашої картотеки допоможе успішно реалізувати задумане.

Спілкування як основа й умова взаємодії у праці та грі

Робота в межах цього змістового напрямку має переконати дітей у тому, що спілкування (комунікація) є **обов'язковим елементом будь-якої діяльності**, яку людина виконує у своєму житті. Навіть тоді, коли людина відпочиває або працює наодинці, вона все одно спілкується сама із собою, активізуючи внутрішнє мовлення, використовуючи досвід, накопичений людством. У такому разі людина все обмірковує та вирішує самостійно.

Натомість спільна діяльність завжди потребує від людей **вміння домовлятися**, разом визначати мету, обговорювати засоби і способи її досягнення, висувати ідеї, йти на поступки, переконувати, просити про допомогу або самому надавати її, обміню-

ватися репліками, думками, враженнями. Нумо привчимо наших дітей розпочинати будь-яку спільну діяльність із **колективного обговорення, планування дій**, використовуючи при цьому такі запитання-«навігатори»:

- Чого ми хочемо досягти?
- Що нам для цього потрібно?
- Як ліпше розподілити ролі та обов'язки?

Задля цього звертаємося до **ритуалу початку спільної діяльності**, який привчатиме дітей уникати метушливості та випадкових дій, натомість бути організованими, виконувати дії послідовно та впорядковано. Ці вміння є надзвичайно важливими у житті людини. Опанувати їх діти зможуть під час занять «Ми вміємо дружити» та «Нумо навчатися разом», а також виконуючи запропоновані в картотеці ігри та вправи, засвоюючи **варіанти використання знакового предмета** — м'яча. Ці види роботи допоможуть переконати дошкільників у необхіднос-

ті пошуку найефективніших способів і засобів спілкування за різних життєвих ситуацій. **Особливу увагу радимо приділити** дослідом, які дадуть дітям змогу свідомо дійти правильних висновків.

Спілкування — спосіб і засіб пізнання, навчання

Ще не вміючи розмовляти, діти за допомогою **жестів та вигуків** ставлять нам, дорослим, численні запитання, виявляючи інтерес до незнайомого довкола. Пізніше, коли цього способу пізнання їм стає замало, діти починають усе невідоме перевіряти «власноруч» — вдаються до пошуково-дослідницької діяльності. Утім, якщо дорослі не супроводжують пошукові ініціативи дитини коментарями, не вербалізують їх, ці дії так і залишаються в дошкільників на рівні маніпулювання. Значення спілкування в процесі пізнання складно переоцінити, тож радимо частіше **провокувати дітей на постановку запитань** дорослим.

Наприклад, можна створити у групі **дерево дитячої мудрості**, де на гілках разом із листочками будуть «рости» цікаві запитання дітей, їхні міркування, занотовані вихователем.

Водночас дорослим варто і самим частіше використовувати різноманітні розмовні форми, як-от: **діалоги, полілоги, бесіди**. Окремі з них подано на картках картотеки.

Особливим стимулювальним ефектом наділена **пошуково-дослідницька діяльність**, у якій не лише дорослі, а й діти мають змогу виконувати самостійні дії. При цьому ліпше об'єднувати дітей для спільної діяльності в невеличкі підгрупи.

Пізнавальну комунікацію активізує й **спільна художньо-предметна діяльність**, різні варіанти якої подано на сторінках журналу. Проте, щоб вона мала навчально-розвивальний ефект, а не лише приносила дітям розслаблення й задоволення, важливо завершувати її рефлексивним колом, у якому діти мають запитати себе, чим їх особисто

збагатила ця діяльність, що нового вони дізналися й чого навчилися.

Спілкування зі світом мистецтва

Спілкування зі світом мистецтва є засобом і способом **взаємозбагачення особистості й навколишнього світу**, який під впливом мистецтва вона має змінити. Проте, на жаль, у нашому перенасиченому різноманітними звуками світі музика, наприклад, часто стає суто фоном, одним зі звукових подразників. Тож надзвичайно важливо привчити дітей вслухатися в мелодію, відчувати її, розуміти її характер, «бачити» образи, які вона «малює». Це допоможе переконати дітей у тому, що **музика – додатковий засіб комунікації**, адже й вона може «розмовляти»: повідомляти, попереджати нас про щось, розслабляти, хвилювати тощо. Так само, як і мистецькі полотна, у зображення яких художники часто закладають глибокі думки, особисту

життєву історію, власні емоції та переживання.

У цьому числі запропоновано **заняття на основі музичних творів і творів живопису**. Утім зауважимо, що варіанти організації спілкування дітей зі світом мистецтва – численні. Дивовижні можливості для організації такого спілкування надає, зокрема, **музейна педагогіка**.

У багатьох дошкільних навчальних закладах є традиція запрошувати для виступу перед дітьми музикантів філармонії, організовувати зустрічі з художниками і поетами. Наголосимо: у жодному разі зустріч з митцями не повинна перетворюватися на звичайну забаву, заповнення вільного часу.

Важливим моментом під час ознайомлення дітей з мистецьким матеріалом, заглиблення у світ прекрасного є створення так званого **рефлексивного кола для обміну враженнями**, почуттями, думками. Вихователю має показати дітям власний приклад небайдужого ставлення до творів мистецтва. Тому для початку важливо обрати не рекомендовані програмою твори, а ті, що до вподоби особисто вам: вірші, які вам подобаються, пісні, які вас хвилюють, полотна чи музичні твори, які ви можете споглядати чи слухати постійно. Так легше буде «закохати» дітей у світ мистецтва.

Не менш важливою умовою реалізації творчого потенціалу дітей у мистецькій діяльності є забезпечення в різний спосіб можливостей для їхнього **творчого самовираження**.

Що робить людину людиною, або Спілкування в нашому житті

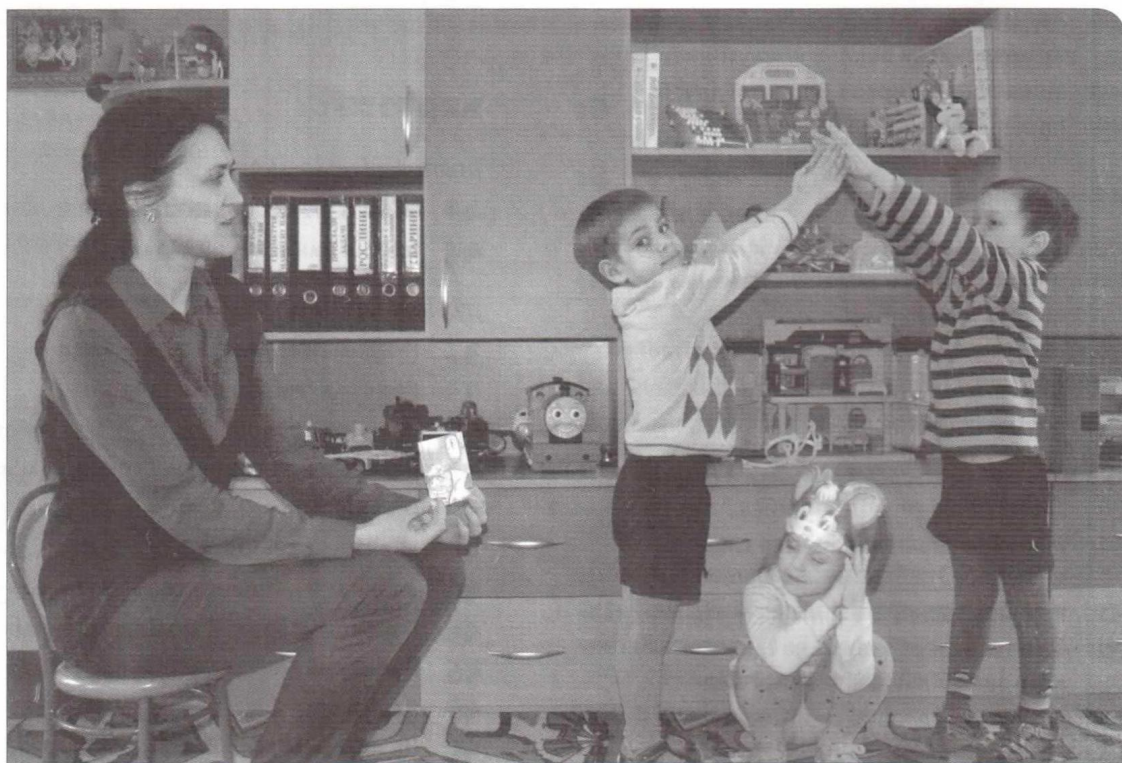
Наталя ГАВРИШ,
завідувач кафедри
дошкільної освіти
Педагогічного
інституту
Київського
університету імені
Бориса Грінченка,
головний
науковий
співробітник
лабораторії
дошкільного
виховання
Інституту проблем
виховання НАПН
України, д-р
пед. наук

Ірина СВЯТОВА,
вихователь-
методист
дошкільного
навчального
закладу № 82,
м. Краматорськ,
Донецька обл.

Ключові слова:
спілкування;
комунікативні
навички;
спостереження;
ризуал
здивування;
ризуал;
художньо-
предметна
діяльність;
рефлексивне коло

Дитина — як м'ячик, адже для неї від початку не існує низу і верху, поганого і хорошого. І лише спілкування з дорослим світом, зі світом культури, природи, речей дає їй орієнтири в поведінці, дружбі, співпраці, партнерстві. Але, на жаль, вводячи дитину до світу спілкування, зазвичай ми торкаємося лише окремих його аспектів, приховуючи або просто ігноруючи всепроникність спілкування. Цю помилку маємо виправити, поки не пізно. Ось чому темою березневого числа ми обрали спілкування

Ми розуміємо, що вислів «Спілкування — найдорожчий скарб» — звичайний мовний штамп. Але як інакше сказати про те, що в різноманітних проявах, формах, способах з першої і до останньої хвилини життя, щосекунди оточує нас, наповнює наше

життя і, власне, відображає його людську природу?! Або чому в сучасному швидкоплинному світі, наповненому різноманітною технікою, призначення якої — полегшити наше буття та зробити його комфортним, дефіцит спілкування відчувається особливо гостро й

породжує проблеми у взаєминах між людьми і світом загалом?!

Людині життєво необхідне спілкування, адже воно **відображає наше ставлення одне до одного**, наші почуття й переживання, допомагає налагодити взаємодію одне з одним. У ньому мудрість

коректурна таблиця

Олександра ПОЛОСКІНА

24 Коректурна таблиця «М'яч»

майстер-клас

Наталія АНГЛІЧАНОВА

26 Кролик Крош у техніці фелтіngu

Хто з дітей не любить веселий і водночас пізнавальний мультсеріал про Смішариків. Одним із найцікавіших його персонажів є блакитний кролик Крош. Під час ознайомлення дошкільників із м'ячем як знаковим предметом запропонуйте дітям створити його в техніці сухого валяння

аудит

28 Виконай завдання

картотека

вправи, гра та проблемні ситуації

29 Дидактична вправа «Ввічлива скринька» та мовленнєва вправа «Павутинка»

29 Мовленнєва вправа «Я та мої друзі»

29 Проблемні ситуації «Допоможемо П'ятачку», «Прошу про допомогу»

29 Гра «Веселий м'ячик»

ігри

30 Дидактичні ігри «Озвуч картинку», «Навчи ляльку»

30 Інтерактивна гра «Карусель привітання»

30 Дидактична гра «Озвуч мультфільм»

30 Інтерактивна гра «Каруселька спілкування»

гри та вправи

31 Дидактична гра «Привітайся без слів»

31 Мовленнєві вправи «Встав слово», «Рими», «Знайди зайве слово»

31 Рухлива гра «М'яч спіймав — відповідай»

31 Мовленнєві вправи «Знайди помилку», «Хто знає більше вітальних слів»

ігри англійською мовою

32 Пальчикова гра «Маленький пальчик», гра-драматизація «Полічи тваринок»

32 Гра «Знайди будинок»

32 Гра «Дерево»

32 Гра-віршик «Що я вмію робити»

33 Гра «Відгадай, який я»

33 Гра «Де фішка?»

33 Дидактична гра «Магазин»

33 Гра-драматизація «Друзі й вороги»

34 Дидактична гра «Ліс, озеро, клумба»

34 Настільно-друкована гра «Серед хмаринок»

34 Гра-пісенька «У кімнаті»

хрестоматія

Ганна БЕЛЕНЬКА

35 Закони Чарівної країни

Не секрет, що дошкільників дуже приваблюють казки. Їх персонажів діти уявляють, як реальних, а всі їхні пригоди сприймають всерйоз. Тож саме за допомогою повчальної казки про мешканців Чарівної країни та її Закони ми вирішили продемонструвати дітям те, наскільки важливо спілкуватися одне з одним, ділитися своїми думками, проблемами й перемогами

знаковий предмет

38 Найліпший товариш у мандрівці дитинством — м'яч

Який предмет може миттю згуртувати, організувати й розвеселити як дитячу, так і дорослу компанію? Звісно ж, м'яч! Вправи, ігри та навіть пісні й танці з м'ячем відомі з найдавніших часів. Та попри це іграшка криє в собі чимало нового та незвіданого, що спонукає дітей до активного пізнання світу.

картотека

розповіді вихователя

42 М'ячі в різних видах спорту

42 Історія виникнення м'яча

рухливі ігри з м'ячем

43 Наздожени м'яча, Біг з м'ячами

43 Покоти м'яч, Підкинь та злови

43 Назбирай найбільше, Кинь з-за голови

43 Перевезення вантажу, Стрибки з м'ячем

44 Відбий та злови, Снайпер

44 М'яч по колу, Кеглі

44 Злови м'яч, Підкинь та перекидай

44 Перекинь через сітку, Кенгурята

45 Вибивний

45 Влуч в обруч

46 Не впусти м'яча!

46 Закотити м'яч

46 Злови м'яч, що відскочив

46 М'яч між скалками

47 Один м'яч для двох

47 Нумо до мене

47 М'яч угору

47 Перекидання м'яча

пам'ятка для батьків

48 Ігри з м'ячем: вплив на здоров'я та розвиток дитини

